

چگونه توانستیم با استفاده از ساخت پادکست دانش‌آموزم را به ارسال تکالیف صوتی علاقه‌مند کنم؟
(اقدام پژوهی در شبکه آموزشی شاد)
عباس اخوان‌خداشهری^{۱*} و سید ضیاءالدین شفائی‌املشی^۲

How Could I Get My Student Interested in Submitting Audio Assignments Using Podcasts?

(An Action Research in The Shad Educational Network)
Abbas Akhavankhodashari^{1*} and Seyed Ziyauddin Shafaeamlashi²

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۲۱

Abstract

The present study was conducted to solve the problem of one of the second grade students of Shahid Motahari primary school in Amlash city in the academic year 1399-1400. In this study, the non-submission of audio assignments by the student on the Shad educational network is investigated and its purpose is to investigate and explain the causes of the student's problem and to take action to solve it. The research method is qualitative and action research type. Data was collected through observation of student performance in a Shad virtual classroom and video interviews in virtual networks with parents and searches in scientific databases. As a result of data collection, the causes of the student's problem were identified to be the coronavirus pandemic, virtual education, and parental occupation were identified. To solve the problem, a podcast was used to motivate the student to send homework. The results showed that the use of podcasts made with the student's voice has a positive effect on creating interest in the student's audio assignments on the Shad educational network.

چکیده

پژوهش حاضر به منظور رفع مشکل یکی از دانش‌آموزان پایه دوم دبستان مدرسه شهید مطهری در شهرستان املش در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ صورت گرفته است. در این مطالعه به بررسی عدم ارسال تکالیف صوتی توسط دانش‌آموز در شبکه آموزشی شاد پرداخته شده و هدف آن بررسی و تبیین علل مشکل دانش‌آموز و اقدام جهت رفع آن است. روش پژوهش، کیفی و از نوع اقدام‌پژوهی است. داده‌ها از طریق مشاهده عملکرد دانش‌آموز در کلاس مجازی شاد، مصاحبه تصویری در شبکه‌های مجازی با والدین و جست‌وجو در پایگاه‌های علمی، گردآوری شد. در نتیجه جمع‌آوری اطلاعات، علل مشکل دانش‌آموز، همه‌گیری ویروس کرونا، آموزش مجازی و مشغله کاری والدین تشخیص داده شد؛ بدین منظور برای رفع مشکل، از ساخت پادکست برای ایجاد علاقه در دانش‌آموز جهت ارسال تکالیف استفاده شد. نتایج، بیانگر این بود که استفاده از پادکست‌های ساخته شده با صدای دانش‌آموز تاثیر مثبتی در ایجاد علاقه جهت انجام تکالیف صوتی، توسط دانش‌آموز در شبکه آموزشی شاد دارد.

Keywords: Podcast, coronavirus pandemic, Shad educational network, action research

واژه‌های کلیدی: پادکست، همه‌گیری کرونا، شبکه آموزشی شاد، اقدام‌پژوهی

1. Guest lecturer, department of educational sciences, Farhangian University, Tehran, Iran

۱. مدرس مدعو، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

2. BA. student of elementary education, Farhangian University, Tehran, Iran

۲. دانشجوی کارشناسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

*Corresponding Author, Email: abbas.ak@gmail.com

* نویسنده مسئول:

مقدمه

با شیوع ویروس کرونا و با اعلام تعطیلی مدارس، معلمان ارتباط خود را با دانش‌آموزان و اولیا به‌طور کامل قطع نکرده و بسیاری از آن‌ها اقدام به ساخت محتوا و نشر در شبکه‌های مجازی کردند. پس از مدتی وزارت آموزش و پرورش با معرفی شبکه آموزشی شاد، بستری را فراهم آورد تا معلمان بتوانند فعالیت‌های آموزشی خود را دوباره و به‌طور رسمی از سر گیرند. از آن زمان تا کنون تمام فعالیت‌های آموزشی در تمامی دوره‌های تحصیلی، در شبکه شاد پیگیری می‌شود. ساختار شبکه شاد مانند یک مدرسه واقعی است، مدیر مدرسه همانند گذشته برای کلاس‌ها برنامه‌ریزی می‌کند و دانش‌آموزان طبق برنامه در کلاس حضور پیدا می‌کنند و معلم نیز به بارگذاری محتوای درس می‌پردازد. در طی به‌روزرسانی‌هایی که در شبکه آموزشی شاد صورت گرفت، رفته رفته عملکرد بهتری را شاهد بودیم و امکاناتی نظیر برقراری ارتباط زنده با دانش‌آموزان نیز اخیراً به برنامه اضافه شده است. همچنین کانال‌هایی ایجاد شده که محتوای از پیش تولید شده توسط ادارات آموزش و پرورش استان‌ها در آن قرار دارد و دانش‌آموزان می‌توانند از آن استفاده کنند. آموزش‌های مجازی علاوه بر داشتن مزایای بسیار، دارای معایبی نیز هستند. معایبی مانند کندی سرعت انتقال اطلاعات، عدم کنش متقابل معلم با دانش‌آموزان و... برنامه شاد فرصت‌هایی مانند: افزایش سرعت ارائه اطلاعات، ایجاد انگیزه در معلمان برای افزایش سواد رسانه‌ای، شناخته‌شدن معلمان خلاق و فرصتی برای انتقال تجارب، مسئولیت‌پذیری بیشتر برای معلمان، جذابیت بیشتر برای دانش‌آموزان، انعطاف‌پذیری در ساعات شروع کلاس را به همراه داشته است. همچنین عواملی مانند: عدم دسترسی برابر همه دانش‌آموزان به ابزارهای ارتباطی، کندبودن سرعت اینترنت و افزایش هزینه‌های خانواده‌ها، دشواربودن سنجش واقعی یادگیری، عدم وقت‌گذاری معلم برای تدریس و کاهش انگیزه دانش‌آموزان، به‌عنوان چالش‌های شبکه شاد می‌باشد (عباسی و همکاران، ۱۳۹۹). این بحران‌ها می‌تواند به‌عنوان یک فرصت در نظر گرفته شود تا نقص‌ها و کمبودهای زیرساختی برای تدریس مجازی در ایران، شناسایی و در جهت رفع آن تلاش شود (میزانی‌سرگزی، ۱۳۹۹). نقش معلمان در آموزش مجازی بسیار گسترده و پیچیده‌تر شده است؛ گستردگی از آن جهت که معلم در فضای مجازی می‌بایست روابطی را که در گذشته داشته است همچنان حفظ کند و پیچیدگی از آن منظر که معلمان بیشتر برای تدریس در کلاس‌ها به صورت حضوری آموزش دیده بودند و در برنامه آموزشی آن‌ها توجه زیادی به آموزش مجازی نشده بود. نقش‌های متنوعی که معلم باید در آموزش مجازی بر عهده گیرد عبارتند از: ۱. نقش مدیر/سازمان‌دهنده/مجری آموزش؛ ۲. نقش اجتماعی/عاطفی/تسهیل‌گر پردازش اطلاعات؛ ۳. نقش برنامه‌ریز درسی از حیث ابعاد محتوایی/شناختی/هوشی؛ ۴. نقش متخصص فناوری؛ ۵. نقش سنجشگر/ارزشیاب؛ ۶. نقش طراح آموزشی؛ ۷. نقش مشاور/راهنما؛ ۸. نقش پژوهشگر؛ و ۹. نقش حرفه‌ای (بداللهی و همکاران، ۱۴۰۰)؛ همچنین معلم باید با سامانه‌های یادگیری الکترونیکی و روش‌های ایجاد فرصت‌های متنوع یادگیری در آموزش

مجازی و سوادسازانه‌ای آشنایی کافی داشته‌باشد تا با استفاده از آن‌ها دانش‌آموزان را درگیر فعالیت‌های آموزشی کند. میزان موفقیت معلمان در آموزش مجازی را با میزان تسلط آن‌ها بر فنون تولید محتوای الکترونیکی نیز مرتبط دانسته‌اند؛ به طوری که معلمانی که از سوادسازانه‌ای بالایی برخوردارند، قادر به خلق لحظات یادگیری بیشتری هستند (ادواردز^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). در نتیجه، تعامل میان معلم و دانش‌آموزان حفظ می‌شود و دانش‌آموزان با علاقه و شوق بیشتری به یادگیری مطالب می‌پردازند.

فرایند تحصیل از عمده جریاناتی است که با سیستم انگیزش درگیر است. فعال‌سازی و تقویت انگیزش تحصیلی در دانش‌آموزان اهداف مبتنی بر یادگیری آن‌ها را برآورده خواهد ساخت و دوام و پایایی آن‌ها را تضمین خواهد کرد (افتخاری، ۱۴۰۰). رابطه بین علاقه و یادگیری از مسائل مهمی است که نظر بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده‌است. براین اساس آشکار است که فراگیری می‌تواند مطالب درسی را به صورت باکیفیت، آموزش ببینند که نسبت به موضوع درس و به طور کلی، کلاس، علاقه‌مند باشند. سیف (۱۳۹۷) درباره انگیزش و علاقه‌مندی چنین می‌گوید: «از لحاظ پرورشی، انگیزش هم هدف است و هم وسیله. به عنوان هدف، ما از دانش‌آموزان می‌خواهیم نسبت به موضوع‌های مختلف علمی و اجتماعی علاقه کسب کنند. از این رو، تمام برنامه‌های درسی که برای آن‌ها فعالیت‌های حوزه عاطفی در نظر گرفته شده است دارای هدف‌های انگیزشی هستند. به عنوان وسیله، انگیزش مانند آمادگی ذهنی یا رفتارهای ورودی یک پیش‌نیاز یادگیری به حساب می‌آید و تأثیر آن بر یادگیری کاملاً آشکار است. اگر دانش‌آموزان و دانشجویان نسبت به درس بی‌علاقه باشند، به توضیحات معلم توجه نخواهند کرد؛ تکالیف خود را با جدیت انجام نخواهند داد و بالاخره پیشرفت چندانی نصیب آن‌ها نخواهد شد. اما اگر نسبت به مطلب درسی علاقه‌مند باشند، هم به توضیحات معلم با دقت گوش خواهند داد، هم تکالیف درسی خود را با جدیت انجام خواهند داد هم به دنبال کسب اطلاعات بیشتری در زمینه مطلب درسی خواهند رفت و هم پیشرفت زیادی نصیب آن‌ها خواهد شد» (سیف، ۱۳۹۷: ۲۴۰). از دید روانشناسان و دست‌اندرکاران امر تعلیم و تربیت، باورهای انگیزشی یک مفهوم کلیدی برای توضیح سطوح مختلف عملکرد به شمار می‌رود. در واقع، انگیزش تحصیلی کنش‌های دانش‌آموزان را در راستای برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، بازبینی، تصمیم‌گیری و حل مسئله، ارزیابی و هدایت می‌کند. پژوهش‌های بسیاری بیانگر اهمیت انگیزش تحصیلی و باورهای انگیزشی و ارتباط مثبت و معنادار آن با عملکرد تحصیلی بوده و نشان داده شد که افزایش انگیزش تحصیلی با افزایش موفقیت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه بسیار تنگاتنگی دارند (قدم‌پور و همکاران، ۱۳۹۴). با شیوع کرونا دانش‌آموزان از مدرسه فاصله گرفتند و تمامی فعالیت‌ها و تکالیف خود را به صورت غیرحضور انجام دادند. این موضوع باعث شد که دانش‌آموزان پس از مدتی علاقه خود را نسبت به درس و مدرسه از دست بدهند و فقط به این

فکر باشند که تکلیف‌ها را در قالب عکس در گروه کلاسی بارگذاری کنند؛ بنابراین در این دوران نیاز به استفاده از روش‌های متنوع متناسب با شرایط است.

هیچ‌کس شکی ندارد که تکنولوژی، بسیاری از جنبه‌های زندگی بشر را متحول کرده‌است. غیرممکن تبدیل به ممکن شده و کیفیت زندگی انسان به شدت افزایش یافته‌است، تکنولوژی بر همه جنبه‌های زندگی ما اثر گذاشته و آموزش نیز از این منظر مستثنی نبوده و تحت تأثیر جادوی تکنولوژی قرار گرفته‌است (دینک، ۲۰۱۹). امروزه تکنولوژی، به گونه‌ای است که به‌طور مداوم، تدریس و یادگیری را دچار تغییر و تحول نموده است و کامپیوتر و امکانات شبکه‌ای به‌عنوان یک ابزار آموزشی و نیز به‌عنوان یکی از امکانات مهم در نظام‌های آموزشی پذیرفته شده‌است (گریسون، ۲۰۱۶). یکی از پیشرفت‌هایی که در تکنولوژی شاهد آن هستیم ظهور پادکست‌ها است. پادکست از دو واژه آی‌پاد (i Pod) و برودکست (Broadcast) تشکیل شده‌است. iPod دستگاه پخش‌کننده موسیقی شرکت اپل (Apple) و Broadcast نیز به معنای منتشر کردن است. تا کنون تعاریف گوناگونی از پادکست ارائه شده‌است که در وهله اول پادکست به‌عنوان یک رسانه دیجیتال آنلاین که حس شنوایی و بینایی را مجذوب خود می‌کند و برای مشاهده محتوای آن، نیازمند به هدفون و اسپیکر است (مک‌دونالد و همکاران، ۲۰۱۳). پادکست‌ها به صورت آنلاین منتشر می‌شوند و می‌توانند برای اهداف گوناگونی تولید شده باشند. پادکستینگ یک فناوری اینترنتی است که فایل‌ها صوتی غالباً با فرمت Mp3 در اینترنت منتشر می‌شود که معلمان می‌توانند از آن برای ارائه مطالب درسی به دانش‌آموزان استفاده کنند و آن‌ها می‌توانند در هر زمان و مکان، حتی زمانی که به کامپیوتر متصل نیستند از آن استفاده کنند (رحیمی و کتال، ۲۰۱۲). در واقع پادکستینگ معطوف به یادگیری در همه جا و در هر زمان است (بسر و همکاران، ۲۰۲۱). علاوه بر این، محتوای اصلی پادکست، صوت است که موضوع جدیدی برای آموزش نیست (ادیریسینگا^۳ و همکاران، ۲۰۰۷). اما پادکست‌ها با توجه به حداقل تکنولوژی مورد نیاز و دسترسی آسان، بسیار گسترده شده‌اند؛ ما می‌توانیم هنگام رفت و آمد، گردش و هنگام کار کردن به پادکست‌ها گوش کنیم (گلدمن^۴، ۲۰۱۸). از مزیت‌های به‌کارگیری پادکست در آموزش و یادگیری می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: تقویت قوای شنیداری دانش‌آموزان، دسترسی آسان به محتوای آموزشی، ایجاد انگیزه در فراگیران، تشویق دانش‌آموزانی که تمایل به صحبت در کلاس ندارند، روشی مناسب برای گزارش فعالیت‌ها و پروژه‌های انجام‌شده توسط دانش‌آموزان و تمرینی برای افزایش قدرت فن بیان در دانش‌آموزان است. علاوه بر این، پادکست‌ها نه تنها با به رسمیت شناختن یادگیری فردی به دانش‌آموزان جهت ارتقای عملکرد تحصیلی‌شان کمک می‌کنند، بلکه به مدرسان نیز در جهت تنظیم آموزش‌های

1. Garrison
2. Besser and et all
3. Edirisingha and et all
4. Goldman

متناسب با نیازهای دانش‌آموزان یاری می‌رسانند و از این طریق نیز به افزایش عملکرد تحصیلی کمک می‌کنند. (ایف‌دایو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). در پژوهش سرایدار و همکاران (۱۴۰۰) تحت عنوان «تأثیر استفاده از پادکست بر پیشرفت تحصیلی، انگیزه یادگیری و یادگیری خلاقانه دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه پنجم ابتدایی» یافته‌ها نشان داد که بهره‌گیری از سیستم چندرسانه‌ای پادکست آموزشی بر پیشرفت تحصیلی، انگیزه یادگیری و یادگیری خلاقانه دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه پنجم تأثیر معناداری دارد. نتایج تحقیق امیدی و همکاران (۱۳۹۰) که در آن گروه آزمایش به مدت ۸ جلسه دو ساعته با هدایت و راهنمایی معلم به ساخت پادکست پرداختند و گروه کنترل نیز به همان میزان از روش رایج و معمول مورد آموزش قرار گرفت، نشان می‌دهد که روش پادکست به‌طور معناداری از نظر یادگیری و یادداری مؤثرتر از روش‌های رایج است. عمادی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان «تأثیر بهره‌گیری از سیستم چندرسانه‌ای پادکست آموزشی بر انگیزش پیشرفت و یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن» نشان دادند که بین میانگین انگیزش پیشرفت تحصیلی در پس‌آزمون دو گروه کنترل و آزمایش، تفاوت معناداری دیده نشد؛ اما بین دو گروه از نظر یادگیری در قرآن تفاوت معناداری وجود داشت. نتایج پژوهش مهدی‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) بیانگر تأثیر معنادار روش آموزشی پادکست بر یادگیری و یادداری دانش‌آموزان در مورد مباحث زیست‌محیطی بود. چتا و ابرکوک^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «پادکست‌ها در مقابل ویدیوکست‌ها دستاوردهای آکادمیک در فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT1)» نشان دادند که بین کسانی که در معرض پادکست‌ها قرار داشتند پیشرفت تحصیلی بالاتری نسبت به کسانی که با ویدیوکست آموزش دیده بودند داشتند. هنینگ^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «پادکست‌ها در متن» می‌نویسد که یکی از نمونه‌های پادکست تعاملی محبوب که در کلاس استفاده می‌شود «walking classroom» است، که یک پیاده‌روی ۲۰ دقیقه‌ای سریع همراه با گوش‌دادن به پادکست‌های نوشتاری دلخواه برای بچه‌ها در یک ابزار صوتی از قبل بارگذاری شده است. دانش‌آموزان معمولاً در کلاس، بی‌حوصله یا خسته می‌شوند و همین امر باعث کاهش بازدهی آن‌ها می‌شود. پادکست پیاده‌روی، کودکان را مجبور به تعامل می‌کند. در عین حال از یک یادگیری صوتی مثبت و خوش، لذت می‌برند. معلمانی که از این پادکست استفاده کرده‌اند دریافتند که دانش‌آموزان کلاس با روحیه بهتر، متمرکزتر و فعال‌تر به کلاس درس باز می‌گردند (به نقل از سرایدار و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین استفاده از کست‌ها (پادکست و ویدئوکست) تأثیر بسیار زیادی در مرور مطالب دارد و بر روی توانایی افرادی که با استفاده از حس شنوایی بیشتر یاد می‌گیرند تأثیرگذار است (مولینا، ۲۰۰۶).

1. Ifedayo and et all
 2. Cheta & Eberechukwu
 3. Hennig

با توجه به نتایج پژوهش‌ها می‌توان بیان داشت که استفاده از پادکست در آموزش، تأثیرات مثبتی در پی داشته، بنابراین هدف پژوهش حاضر تأثیر بهره‌گیری از سیستم چندرسانه‌ای پادکست در افزایش انگیزه و علاقه دانش‌آموز پایه دوم به ارسال تکالیف صوتی در شبکه آموزشی شاد است.

مدرسه شهید مطهری در شهرستان املش قرار دارد و دوره‌های اول و دوم ابتدایی را شامل می‌شود. ساختمان مدرسه در محیطی دل‌انگیز و زیبا واقع شده بود. در اطراف مدرسه خانه‌ها وجود داشتند و جوی آبی پیرامون مدرسه را فراگرفته بود. دبستان مطهری در کنار کوچه اصلی و درست در میان سه راهی قرار داشت که عرض کوچه باریک بود و تردد اتومبیل‌ها نیز مشهود بود. فضای اطراف مدرسه زیبا بود از یک سو می‌توان به کوچه باغ‌ها و شالیزارهای اطراف نگرست و از سوی دیگر به کوه‌های دوردست پوشیده از برف. در ورودی مدرسه به رنگ کرم بود و روی آن از بیرون نقاشی‌های حروف الفبا نقش بسته بود و از درون نیز نقاشی گل‌های لاله به رنگ‌های سبز و قرمز نقاشی شده بود. پس از ورود به فضای آموزشی مدرسه و حیاط آن توجه افراد به نقاشی‌های زیبا و رنگارنگ که سبب ایجاد روحیه نشاط مضاعف در دانش‌آموزان می‌شود جلب می‌شود. حیات مدرسه به شکل مستطیل بزرگ بود که مدرسه تقریباً در وسط حیاط قرار گرفته بود. اطراف ورودی سالن مدرسه و کلاس‌ها، گلدان‌های گل رنگارنگ خودنمایی می‌کرد و پوستر روش‌های پیشگیری از کرونا و نوشته‌های «لطفاً با ماسک وارد شوید» نیز مشاهده می‌شد. اولین چیزی که پس از ورود به مدرسه جلب توجه می‌کرد میز سلامت بود که روی آن را مواد ضدعفونی کننده قرار داده بودند. روی دیوار سالن مدرسه نزدیک ورودی کپسول اطفای حریق نصب شده بود. با عبور از سه پله می‌توان وارد ساختمان شد. بعد از ورود به مدرسه در سمت چپ دیوار یک تابلو اعلانات با قاب چوبی و زمینه قهوه‌ای رنگ از جنس موکت مشاهده می‌شود و روی دیوار نام اعضای شورای مدرسه به صورت درخت مانند نقاشی شده بود. دیوار داخلی مدرسه نیز همانند دیوار بیرونی نقاشی‌های رنگارنگی از حروف الفبا و درخت و گل و... نقش بسته بود که فضای شادی را مهیا می‌کرد. یک تابلو اعلانات دیگر در کنار دیوار بیرونی دفتر مدرسه نصب شده بود که روی آن مسائل بهداشتی و نکات مربوط به شستن صحیح دست‌ها نصب شده بود. این‌جانب با هماهنگی مدیریت محترم مدرسه وارد گروه شاد کلاس دوم شدم. در فضای مجازی، برقراری ارتباط، بسیار مشکل است و نیازمند دقت و مهارت بالایی است، بنابراین می‌بایست پیام‌های رد و بدل شده توسط معلم و دانش‌آموزان، صوت‌ها و ویدیوهای فرستاده شده توسط دانش‌آموزان با دقت بالایی واکاوی شود تا به مشکلات و مسائل مربوط به دانش‌آموزان پی‌برد. به همین دلیل، به مدت سه هفته تمامی صوت، فیلم و پیام‌های دانش‌آموزان را به دقت واریسی کردم. من در گروه شاد کلاس (طاهر) پایه دوم عضو شدم و اقدام به مشاهده تدریس معلم و عملکرد دانش‌آموزان کردم. تدریس معلم در فضای مجازی عموماً به صورت ارسال صوت و ویدیوهای آموزشی بود و پس از ارسال آن از برخی دانش‌آموزان سؤال می‌کرد و مابقی را به صورت تکلیف در منزل به دانش‌آموزان محول می‌کرد. همچنین در حین تدریس با

والدین کودکان ارتباط می‌گرفت و در مواقع لزوم به آن‌ها تذکر می‌داد که اجازه دهند دانش‌آموزان به تنهایی تکالیف خود را تکمیل کنند. روند فعالیت معلم در کلاس شاد به‌گونه‌ای بود که از فعالیت‌های کلاسی عمومی کمتر استفاده می‌کرد و بیشتر به ارائه کاربرگ و فعالیت‌های فردی مبادرت می‌ورزید. در این میان متوجه شدم که یکی از دانش‌آموزان در ارسال صوت و روخوانی کتاب‌هایی مانند: قرآن، بخوانیم و... علاقه‌ای نشان نمی‌داد، اما در سایر فعالیت‌های کلاسی فعالیت دارد و کاربرگ‌ها و تمرین‌های ریاضی و سایر دروس را در گروه ارسال می‌کند. با توجه به این که من تمام فعالیت‌های آموزگار و دانش‌آموزان در کلاس مجازی را به‌صورت یادداشت‌های روزانه جمع‌آوری می‌کردم، این موضوع را نیز در دفترچه یادداشت کردم و از روز بعد به مدت حدوداً دو هفته دیگر به‌صورت اختصاصی دانش‌آموز را در نظر گرفتم. چون اقدام‌پژوهی حاضر در زمان همه‌گیری کرونا اجرا شده‌است بنابراین تنها راه زیرنظر گرفتن دانش‌آموز پیام‌هایی بود که او در گروه شاد کلاس می‌فرستاد. در وهله اول فکر کردم شاید به‌خاطر قطعی اینترنت، سرماخوردگی و یا دلایل دیگر است که دانش‌آموز پیام‌های صوتی را ارسال نمی‌کند اما این‌طور نبود؛ بنابراین تصمیم گرفتم که به دنبال راه‌حلی برای رفع وضعیت موجود باشم. با توجه به شرایط اضطراری حاکم باید به دنبال راه‌حلی می‌بودم که به‌صورت غیرحضوری قابلیت اجرایی داشته‌باشد و بتوانم روند اجرای طرح را از شبکه شاد پیگیری کنم. درنهایت تصمیم گرفتم که از سیستم چندرسانه‌ای پادکست با توجه به دارا بودن ویژگی‌هایی مانند: دسترسی آسان، ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان و افزایش علاقه در دانش‌آموزانی که تمایل به صحبت کردن ندارند، استفاده کنم.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر، کیفی و از نوع اقدام‌پژوهی است. اقدام‌پژوهی روشی برای ارتقا و توسعه فرایند بهسازی است که شامل توصیف مسئله، جستجوی دانش از تحقیقات پیشین، جمع‌آوری اطلاعات، تهیه و اجرای راهبرد برای تغییر وضعیت، ارزشیابی نتایج، برنامه‌ریزی برای بهبود دوره‌های دیگر است (ریتا و همکاران، ۲۰۱۲). هدف پژوهش حاضر، استفاده از پادکست برای بهبود عملکرد دانش‌آموز پایه دوم در ارسال تکالیف صوتی در شبکه آموزشی شاد است. بدین منظور از چرخه اقدام‌پژوهی بازرگان (۱۳۹۸) استفاده شده‌است که به‌طورکلی شامل چهار حلقه است که عبارت از برنامه‌ریزی، اقدام، مشاهده و بازتاب است.

جدول (۱) مراحل اقدام پژوهی

حلقه‌ها	مراحل	گام‌ها
برنامه‌ریزی	گام مقدماتی	<ul style="list-style-type: none"> * انتخاب زمینه پژوهش * مطالعه اسناد و مدارک * تدوین طرح و فراهم کردن مقدمات اجرایی تصویب طرح * درک شرایط موجود
	گام آماده‌سازی شرایط	<ul style="list-style-type: none"> * تقویت مهارت‌های برقراری ارتباط و دعوت از شرکت‌کنندگان در اجرای طرح * توجه به اخلاق پژوهش * تشخیص جنبه‌های اصلی مورد نظر برای اقرام و بهبود
اقدام مشاهده	گام تدوین طرح اقدام پژوهی	<ul style="list-style-type: none"> * بیان وضعیت مطلوب و ملاک‌ها * گردآوری داده‌ها درباره وضعیت موجود * بازنگری گزینه‌های ممکن برای اقدام پژوهی
	مرحله اقدام	* اجرای اقدام بهینه
	مرحله مشاهده	* گردآوری داده‌ها در خصوص تأثیر اقدام بهینه
بازتاب	مرحله تحلیل و تعدیل	<ul style="list-style-type: none"> * تحلیل شواهد تأثیر اقدام و تهیه گزارش * گردهمایی ناظران و تهیه گزارش نهایی * ارزیابی تحقیق

گردآوری اطلاعات: شواهد ۱

جهت کسب اطلاعات بیشتر، از روش کیفی استفاده شد که با توجه به ماهیت موضوع از ابزارهایی مانند: مشاهده، مصاحبه با والدین و بررسی عملکرد دانش‌آموز استفاده شده است. در ابتدا امکانی به وجود آمد که با یکی از والدین دانش‌آموز مصاحبه کوتاهی به عمل آورده شود تا اطلاعات کلی از شرایط تحصیلی دانش‌آموز به دست آورم. پس از مصاحبه، داده‌هایی که مورد نیاز بود به صورت یادداشت‌های کوتاه جمع‌آوری کردم. بررسی‌های به عمل آمده از مصاحبه با والدین، این نتایج حاصل شد که: دانش‌آموز در دوران کرونا به صورت رسمی وارد مدرسه شده و کلاس اول دبستان را به صورت مجازی سپری کرده است، اما با این وجود، دچار افت تحصیلی نشده است. دلیل این که دانش‌آموز مشکل خاصی در سال اول دبستان نداشت را می‌توان به این نسبت داد که والدین دانش‌آموز معلم بودند و حمایت‌های تحصیلی در خانه برای دانش‌آموز فراهم بود. معلم کلاس اول به صورت مناسبی مطالب را آموزش نداده بود و اولیای دانش‌آموز از نحوه تدریس این معلم رضایت کافی نداشتند؛ البته همان‌گونه که ذکر شد با توجه به حمایت تحصیلی در خانواده، دانش‌آموز دچار

مشکل نشده بود. در واقع دانش‌آموز در این برهه حساس از زمان که شرایط سختی بر آموزش در تمامی مقاطع تحصیلی حاکم بود خوشبختانه با حمایت صحیح و بجای والدین، از افتادن در ورطه افت تحصیلی و اهمال‌کاری تحصیلی، جان سالم به در برده بود. نکته بعدی این بود که دانش‌آموز مذکور، دوره پیش‌دبستانی را به سبب شیوع ویروس کرونا و جلوگیری از خطرات احتمالی آن، به‌طور کامل نگذرانده بود. پس از گفت‌وگو با والدین، فرصتی پیش آمد که با دانش‌آموز نیز ارتباطی بگیرم. در ابتدا از اول خواستم که متنی از کتابش را بخواند تا مشاهده شود که آیا مشکلی در خوانش متون وجود دارد یا خیر؛ سپس با پیشنهاد خودش به سراغ یک بازی که برای حروف الفبا طراحی شده بود رفتیم. بازی بدین صورت بود که من باید حدس می‌زدم که کلمه مورد نظر چیست و حروف را به او می‌گفتم تا کلمه ساخته شود. این بازی، تمرین خوبی برای شناخت حروف و ترکیب کلمات است که تأثیر بسزایی در پیشرفت کلمه‌سازی در دانش‌آموزان دارد. پس از بررسی فعالیت‌های دانش‌آموز در کلاس مجازی در وهله اول، عدم ارسال تکالیفی را که به‌صورت صوتی بود متوجه شده و یادداشت کردم، شیوه تدریس معلم کلاس به‌گونه‌ای بود که بیشتر تکالیف دانش‌آموزان را در صفحه شخصی خود دریافت می‌کرد بنابراین امکان مشاهده تکالیفها در گروه شاد نبود؛ لذا تصمیم گرفتم که ضمن مصاحبه با والدین دانش‌آموز درخواست کنم که تکالیفها (تکالیف صوتی و حل کاربرگ‌ها) را برایم ارسال کنند تا به بررسی آنها نیز بپردازم. طبق بررسی‌های اولیه پیرامون موضوع، دریافت شد که دانش‌آموز تمایلی به ارسال صوت در کلاس نشان نمی‌دهد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و تفسیر اطلاعات

نتایجی که از گفت‌وگو با دانش‌آموز و اولیا حاصل شد عبارتند از:

- والدین به سبب شغلشان آشنایی لازم با موضوعات آموزشی را دارا هستند.
- دانش‌آموز دوره پیش‌دبستانی را به‌طور کامل نگذرانده بود.
- سال اول آموزش دانش‌آموز به صورت غیرحضورى بود.
- از نظر والدین، معلم کلاس اول دبستان به صورت مطلوب از عهده تدریس برنیامده است.
- دانش‌آموز مشکل خاصی از بابت خواندن متن و تشخیص حروف ندارد.
- به نظر می‌رسد که شاغل بودن والدین تأثیر منفی بر فعالیت دانش‌آموز گذاشته است.

اما مشکل اصلی دانش‌آموز که هم والدین و هم خود دانش‌آموز به آن اذعان داشتند عدم ارسال تکالیف صوتی در کلاس درسی شاد بود. وقتی از دانش‌آموز پرسیدم که چرا برای خانم معلم صدای خودت را ارسال نمی‌کنی؟ گفت «می‌ترسم خراب کنم/ یک‌جایی گیر کنم دیگه نمی‌تونم بقیشو دادمه بدم». این جمله را در وهله اول می‌توان به کم‌رویی یا خجالت نسبت داد. کم‌رویی یا خجالت می‌تواند یکی از دلایلی باشد که دانش‌آموز نخواهد خودش را در معرض دید سایر شاگردان قرار دهد؛ اما این نمی‌توانست دلیل اصلی باشد؛ زیرا دانش‌آموز، سایر تکالیف‌های خود را به‌موقع انجام می‌داد و بازخوردهایی که از معلم دریافت می‌کرد مورد قبول بود و درواقع می‌توان گفت که اگر

دانش‌آموز کم‌رو یا خجالتی بود احتمالاً با مشکلات بیشتری در کلاس مواجه می‌شد. پس از برقراری ارتباط با والدین و دانش‌آموز، برای تکمیل اطلاعات تحقیق، فعالیت دانش‌آموز را در گروه کلاسی شاد در نظر گرفتیم و طی چند جلسه، مشاهده شد که دانش‌آموز تکلیف صوتی (ویس) ارسال نمی‌کند و فقط برای اعلام حضور، در ابتدای کلاس، یک صوت ضبط‌شده را هر جلسه ارسال می‌کند. در مصاحبه‌ای که با معلم دانش‌آموز داشتیم، ایشان به این نکته اشاره‌ای نکردند که البته شاید از دیدشان دور مانده بود، اما نکاتی که به دست آوردیم مؤید این بود که دانش‌آموز، مشکل خاصی برای یادگیری ندارد. دو هفته پس از مصاحبه اول، با والدین مصاحبه دیگری انجام دادیم که منجر به کسب یافته‌های جدیدی حول موضوع پژوهش شد. در این مصاحبه که به صورت غیرحضوری و از طریق فضای مجازی برقرار شد از والدین درخواست کردم که تکالیف و بازخوردهایی را که معلم به دانش‌آموز می‌دهد بررسی کنم تا مشاهده شود که آیا مشکل دانش‌آموز گسترش یافته و غیرقابل کنترل است یا خیر؟ اطلاعاتی که از مصاحبه دوم به دست آمد عبارتند از: بازخوردهایی که معلم می‌دهد، حاکی از توانمند بودن دانش‌آموز در انجام فعالیت‌ها و تکالیف است. نکته دیگر این است که شاغل بودن پدر و مادر علاوه بر مفید بودن، می‌تواند تأثیر بد نیز داشته باشد. در واقع چون والدین صبح‌ها خودشان کلاس دارند ممکن است وقت کمتری را در اختیار فرزند خود قرار دهند. البته والدین بیان داشتند که ممکن است بعضی اوقات به سبب فشار کاری نتوانند تکالیف فرزند خود را صبح روز کلاس ارسال کنند و این کار موکول به بعد از ظهر و یا فردای آن روز شود. در زمان جمع‌آوری اطلاعات برای پژوهش حاضر، مدارس به صورت غیرحضوری فعالیت می‌کردند و این امکان وجود نداشت که سایر رفتارهای دانش‌آموز مورد مشاهده قرار گیرد، بنابراین جمع‌آوری اطلاعات محدود به مصاحبه و مشاهده فعالیت‌های کلاسی در شبکه شاد شد.

ارائه راه‌حل‌های پیشنهادی

به منظور به کارگیری راه‌حل‌های مناسب برای رفع و یا کاهش وضعیت نامطلوب، ابتدا به جست‌وجو در منابع و پژوهش‌های منتشرشده در نشریه‌های علمی پرداختیم سپس راه‌حل‌های مناسب را در جدول (۲) گردآوری کردیم.

جدول (۲) راه‌حل‌های پیشنهادی

ردیف	نام راه‌کار	شیوه اجرا
۱	شناخت علاقه‌مندی‌های دانش‌آموز	استفاده از تشویق، شناخت علایقی مانند: بازی کردن با گوشی، فوتبال و...
۲	استفاده از روش تدریس فعال	اتخاذ روش تدریس متناسب با شرایط آموزش مجازی مانند: روش تدریس معکوس
۳	ارائه بازخورد کیفی	تأکید روی نقاط قوت دانش‌آموز هنگام ارائه بازخورد

ادامه جدول (۲) راه‌حل‌های پیشنهادی

ردیف	نام راه‌کار	شیوه اجرا
۴	استفاده از تکالیف خلاق در شبکه شاد	استفاده از کاربرگ‌های خلاقانه و ارائه تکالیف در قالب بازی
۵	ساخت پادکست از صوت دانش‌آموز	دریافت صوت به‌عنوان تکلیف، استفاده از نرم‌افزارهای رایج موبایلی برای تولید پادکست و ارسال به دانش‌آموزان جهت افزایش انگیزه

اعتباربخشی به راه‌حل‌ها

اعتباریابی در اقدام‌پژوهی، معمولاً با ارائه گزارش پژوهش برای داوری به گروهی پژوهشگر که در ضمن پژوهش با آن در ارتباط می‌باشد، همراه است (بختیاری و آقاخانی، ۱۳۹۸). «اعتباریابی در اقدام‌پژوهی امری بسیار مهم است و در گزارش اقدام‌پژوهی حتماً باید بدان اشاره شود. در چرخه اقدام‌پژوهی، ابزار جمع‌آوری اطلاعات و اندازه‌گیری داده باید از اعتبار و روایی خاصی برخوردار باشد، در غیراین صورت گزارش‌ها به صورت ناقص خواهد بود» (بختیاری و آقاخانی، ۱۳۹۸: ۸۲). در پژوهش حاضر نیز از روش‌های خوداعتباریابی، اعتباریابی توسط همکاران و اعتباریابی آکادمیک استفاده شده‌است. در روش خوداعتباریابی، پژوهشگر به‌عنوان یک فرد مسئول در پژوهش نشان می‌دهد که چگونه کارها به همان صورت که می‌خواسته پیش رفته‌است. بنابراین تمام مشاهدات، مصاحبه‌های حضوری و مجازی و فعالیت‌های انجام‌شده هنگام اجرای طرح را به‌صورت یادداشت روزانه ثبت کردم. در اعتباریابی توسط همکاران از افراد یا همکارانی که به نوعی در فرایند پژوهش دخیل هستند نظرخواهی می‌شود. مدیر مدرسه اعتباریابی آکادمیک نیز بدین صورت است که فرایند اقدام‌پژوهی توسط افراد خبره و متخصص دانشگاهی مورد بررسی و تأیید قرار می‌گیرد. در این اقدام‌پژوهی استاد راهنمای درس پژوهش و توسعه حرفه‌ای، در جریان فعالیت‌های اجراشده بود و در حین پژوهش نیز نظرات اصلاحی و انتقادی خود را ابراز می‌کرد.

انتخاب بهترین راه‌حل‌ها و اجرای آن‌ها

به‌منظور بهبود شرایط و افزایش علاقه دانش‌آموز به ارسال تکالیف صوتی، از راه‌کارهای ۱، ۳ و ۵ استفاده کردم. در وهله اول با استناد به یادداشت‌هایی که هنگام مشاهده عملکرد دانش‌آموز در کلاس مجازی و مصاحبه‌های انجام‌شده فراهم کرده بودم، به شناسایی و فهرست کردن علاقه‌مندی‌های دانش‌آموز پرداختم.

جدول (۳) علایق دانش آموز

بازی کردن با گوشی	۱
خواندن شعر	۲
کشیدن نقاشی با مداد رنگی	۳
بازی کردن با اسباب‌بازی در خانه	۴

همان‌گونه که ذکر شد برای شناخت علایق دانش‌آموز به مشاهدات و مصاحبه‌هایی که انجام داده‌بودم استناد کردم؛ این کار باعث افزایش علاقه دانش‌آموز و انگیزه بیشتر وی برای همکاری در پژوهش شد که این نکته از طریق پیام‌هایی که دریافت کردم قابل مشاهده بود. همان‌گونه که در جدول، بیان شده دانش‌آموز علاقه زیادی به کار با گوشی و فضای مجازی دارد و این نکته باعث شد که اجرای راه‌کارها را به سمتی ببرم که در جهت رفع مشکل دانش‌آموز، از گوشی، استفاده بهینه کنم. درواقع با شناسایی علایق دانش‌آموز این ذهنیت در وی ایجاد شد که او برای من دارای اهمیت است و کارها و فعالیت‌های او برایم ارزشمند می‌باشد. در گام دوم برای اجرای راه‌کار شماره سه یعنی ارائه بازخورد کیفی، از دانش‌آموز درخواست کردم که تکلیف‌های خود را برای من نیز ارسال کند و سپس برای ایجاد انگیزه بیشتر در وی بازخوردهایی برای او فرستادم، عمده بازخوردها به‌صورت صوتی بود تا ترس دانش‌آموز از ارسال پیام صوتی کاسته شود. در این میان از اولیای دانش‌آموز خواستم که هنگام پخش بازخوردها به فرزند خود بگویند که (با تأکید) آقای معلم برای شما پیام صوتی ارسال کرده‌است.

در اجرای این راه‌کار، عمده توجه روی نقاط قوت دانش‌آموز بود و بازخوردها را نیز به این دلیل، به‌صورت صوتی فرستادم که ارتباط بهتری با دانش‌آموز برقرار کنم و زمینه برای ساخت پادکست فراهم شود. درواقع راه‌کارهای ۱ و ۳ شناخت علایق دانش‌آموز و ارائه بازخورد کیفی، نوعی زمینه‌سازی برای اجرای راه‌کار ساخت پادکست بود. تمرکز اصلی من روی ساخت پادکست از صوت‌های ارسالی توسط دانش‌آموز بود زیرا امروزه دسترسی به فضای مجازی امکانات و تسهیلات زیادی در اختیار مخاطبان قرار داده است و از سوی دیگر با اندکی خلاقیت می‌توان از این امکانات در جهت تسهیل فرایند آموزش و جذب دانش‌آموزان به فراگیری مطالب را افزایش داد. نمونه‌ای از این رسانه‌ها برای یادگیری افراد مختلف، استفاده از پادکست‌ها است. انگیزه کاربران در فراگیری مطالب نشان می‌دهد که پادکست‌ها یک ماده کمکی مفید برای فراهم کردن طیف متنوعی از سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان است که می‌تواند به‌عنوان یک ابزار پشتیبانی برای سایر اشکال یادگیری عمل کند (سرایدار و همکاران، ۱۴۰۰). این فناوری دارای پتانسیل ذاتی برای بهبود کیفیت تجربیات و روش‌های آموزشی و افزایش کارایی یادگیری است که به سرعت گسترش یافته و فرصت‌های جدیدی در آموزش به وجود آورده است (فیروزه‌چیان، ۱۳۹۵). نتایج تحقیق واتوو و

بالسر (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که اکثر دانش‌آموزان، استفاده از پادکست در انجام تکالیف درسی را لذت‌بخش دانسته و این فناوری را ابزاری مفید برای یادگیری می‌دانند (به نقل از مهدی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲).

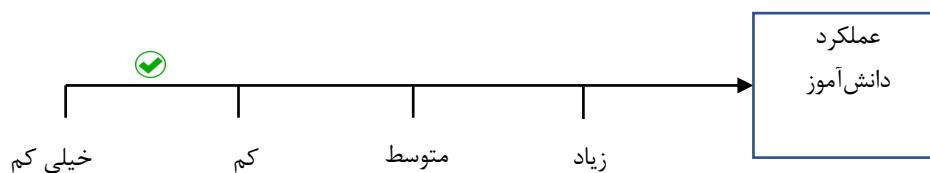
یافته‌ها

گردآوری اطلاعات: شواهد ۲

با استناد به پژوهش‌های انجام‌شده، استفاده از پادکست چه در آموزش دانش‌آموزان و چه در آموزش دانشجویان، تأثیرگذار است؛ لذا برای پژوهش حاضر، تصمیم گرفتم که ابتدا از دانش‌آموز درخواست کنم که متن‌های کوتاه از درس فارسی خوانداری در حد چند پاراگراف بخواند و صوت خود را در شبکه شاد برایم ارسال کند. بلافاصله پس از دریافت صوت اقدام به ارائه بازخورد کردم و به نوعی به تحلیل صوت ارسالی او پرداختم تا در او ایجاد انگیزه شود و سپس با ایجاد تغییراتی در صوت دریافتی، آن را تبدیل به پادکست کردم و دوباره برای دانش‌آموز فرستادم و از دانش‌آموز و اولیای او درخواست کردم که نظرات خود را برایم ارسال کنند. برای نشان دادن روند پیشرفت دانش‌آموز، پس از مشاهده‌های انجام‌شده و اجرای راه‌کارهای منتخب، از مقیاس درجه‌بندی نگاره‌ای استفاده کردم که به شرح ذیل است:

پادکست اول

صوت اولی که از دانش‌آموز دریافت کردم بخشی از درس کوشا و نوشا بود. قبل از ساخت اولین پادکست، دانش‌آموز تمایلی به خواندن متن درس نداشت و زمانی که به او گفتم درس را بخوان و برایم بفرست در ابتدا گفت که دو خط می‌خوانم و من با صحبت کردن او را راضی کردم که حداقل دو پاراگراف بخواند و برایم ارسال کند. در این پادکست دانش‌آموز بعضی از کلمات را با صدای آهسته می‌خواند و مدام صدایش را صاف می‌کرد.

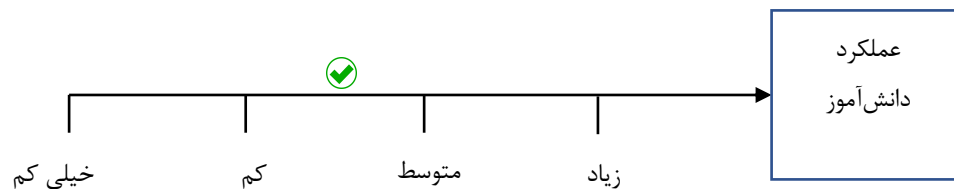

شکل (۱) مقیاس درجه‌بندی نگاره‌ای شماره ۱ یک

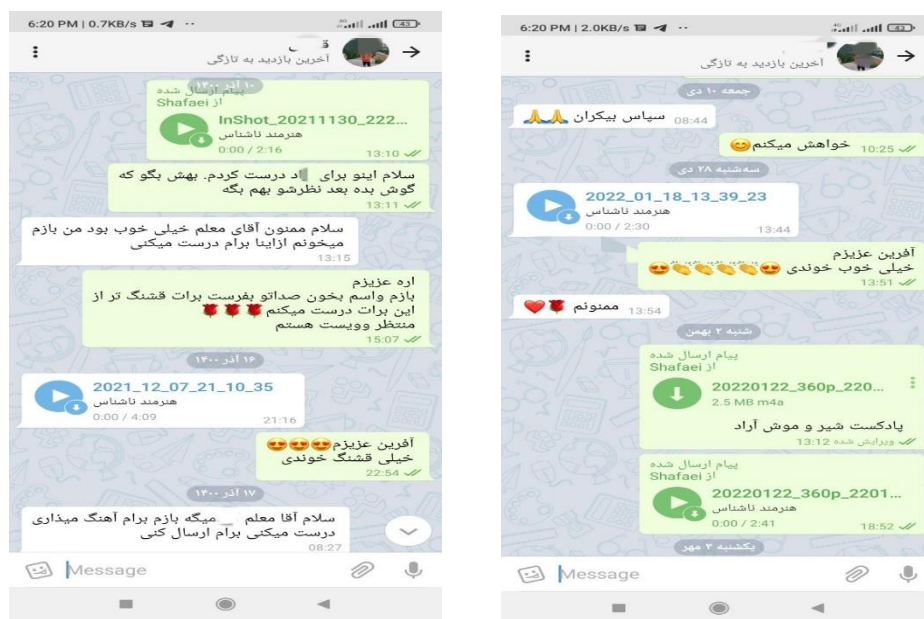
پادکست دوم

بعد از ساختن پادکست اول و ارسال آن برای دانش‌آموز طبق بازخوردهایی که دریافت شد، او علاقه زیادی به گوش دادن صدای خودش نشان داده بود و پس از آن از مادرش خواسته بود تا پیامی ارسال کند تا دوباره برایش پادکست بسازم. صوت دومی که ارسال کرد متفاوت با صوت اول بود

صدایش کمی واضح‌تر شده بود و کلمات را جا نمی‌انداخت و همچنین تعداد دفعاتی که صدایش را صاف می‌کرد نیز به مراتب کمتر شده بود. در این پادکست دانش‌آموز یکی از حکایت‌های کتاب را با انتخاب خودش ارسال کرد.

شکل (۲) مقیاس درجه‌بندی نگره‌ای شماره ۲

تصویر (۱) پادکست شماره ۲ و ۱

پادکست سوم

در این پادکست دانش‌آموز به انتخاب خودش یکی از حکایت‌های کتاب فارسی خود را برایم ارسال کرد و تأکید کرد که خیلی زودتر از قبل برایش پادکست بسازم. در این مورد، دانش‌آموز نسبت به جذابیت‌های شنیداری پادکست آگاه شده بود و روند علاقه‌نشان‌دادن به ارسال صوت و ساخت پادکست در پیام‌های ارسالی وی، برای اقدام‌پژوه آشکار شده بود. در این پادکست برای انتخاب متن از من نظرخواهی کرد و خواهان مشارکت من در متن بود. در پایان برای این پادکست حکایت شیر و

موش انتخاب شد. در این صوت ارسالی، تلاش دانش آموز برای دقیق خواندن و آرام خواندن مشهود بود. از او درخواست کرده بودم که سعی کند با آرامش و شمرده شمرده بخواند.

شکل (۳) مقیاس درجه بندی نگاره‌ای شماره سه (بعد از ساخت پادکست آخر)

طبق مقیاس‌های فوق، پس از ساخت سه پادکست کوتاه ولی جذاب از صوت دانش آموز، به صورت پیوسته، شاهد پیشرفت و علاقه‌مندی دانش آموز در ارسال فایل صوتی در شبکه آموزشی شاد بودم. پس از انجام این راه‌حل بازخوردهایی که والدین دانش آموز دریافت کردم نشان‌دهنده پیشرفت دانش آموز در ارسال پیام‌ها و تکالیف صوتی در گروه کلاسی شاد بود.

جدول (۴) مدت زمان پادکست‌ها

پادکست	مدت (دقیقه)
پادکست اول	۲:۱۶
پادکست دوم	۵:۱۰
پادکست سوم	۲:۴۱

بحث و نتیجه‌گیری

در طول تاریخ، جهان همواره در مواجهه با مشکلات و ناملایمات گوناگونی بوده‌است که بسیاری از آن‌ها چالش‌هایی بودند که سبب تغییر در جوانب مختلف زندگی بشر شده بود. بعضی از این چالش‌ها از محدوده‌های ملی و منطقه‌ای فراتر رفته و تبدیل به چالش‌هایی عظیم در سطح جهانی شده‌اند. انسان‌ها نیز برای مقابله با این چالش‌ها اجباراً راهی جز انعطاف‌پذیری و انطباق با شرایط به وجود آمده نداشتند. تجربه و تاریخ‌نگاری‌ها، نشان می‌دهد که هیچ‌کدام از این ناملایمات، رنج‌ها و بحران‌ها نتوانسته است در اندازه و قواره بحران جدید (ویروس کووید ۱۹، کرونا ویروس جدید)، زندگی انسان‌ها را در مقیاس کره زمین، تحت تأثیر قرار داده و همه بشریت را به مبارزه بطلبند (تورانی، ۱۳۹۹). با شیوع ویروس کرونا اهمیت فضای مجازی و بهره‌گیری مؤثر از آن، برای تمام نهادهای دولتی و غیردولتی صدچندان شده‌است، به گونه‌ای که کمتر نهادی را می‌توان یافت که در ارائه خدمات بهینه به گروه‌های مختلف اجتماعی دچار تغییر رویه و بهره‌گیری از روش‌های غیرحضوری و مجازی نشده باشد. آموزش و پرورش نیز از این امر مستثنی نبوده و از آنجا که فرایند یاددهی و یادگیری تنها به روش حضوری خلاصه نمی‌گردد، آموزش و پرورش رسالت خود را به طور

گسترده و منسجم در قالب آموزش تلویزیونی و شبکه‌های مجازی ادامه داده‌است (حلیفه دوجی و همکاران، ۱۴۰۰). کوچ از آموزش حضوری به مجازی نوعی اجبار برای نظام‌های آموزشی در سراسر جهان شد و بسیاری از سازمان‌های جهانی نیز پیشنهاد مجازی کردن آموزش را در دوران همه‌گیری کرونا دادند به‌گونه‌ای که حتی سازمان بهداشت جهانی طبق بیانیه‌ای اعلام کرده‌است که آموزش از راه دور مانند رادیو، پادکست، تلویزیون و آموزش برخط از بهترین راه‌ها برای ادامه آموزش است (بندر، ۲۰۲۰). آموزش مجازی در روزهای ابتدایی مشکل‌ساز شده بود اما با گذشت زمان، آموزش و پرورش، شبکه آموزشی شاد را معرفی کرد که شبکه‌ای تعاملی برای تدریس و فعالیت‌های آموزشی بود. این شبکه نیز طی به‌روزرسانی‌هایی که صورت گرفت رفته رفته عملکرد بهتری را نشان داد. آموزش مجازی چه در شبکه شاد و چه در سایر بسترهای آموزشی دارای مشکلاتی است؛ مشکلاتی نظیر عدم ارتباط و تعامل صحیح با دانش‌آموز، کاهش نظارت معلم بر رفتار فراگیر، اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان و سایر موضوعات تحصیلی و تربیتی. با شروع کلاس‌ها در شبکه شاد، مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان هویدا شد اما کار در شبکه مجازی برای رفع مشکلات بسیار سخت‌تر است. بنابراین استفاده از روش‌های جذاب، نوین و خلاق برای رفع مشکلات دانش‌آموزان که آن‌ها را در فعالیت‌های درسی درگیر کند، بسیار ضروری است. یکی از مشکلاتی که در دوران کارورزی به‌عنوان کارورز مشاهده نمودم ارسال نکردن تکالیف به‌صورت صوتی توسط یکی از دانش‌آموزان بود و این از مشکلاتی است که منحصراً در زمان آموزش غیرحضوری می‌توان با آن مواجه شد. برای حل این مشکل با استناد به پژوهش‌ها اقدام به ساختن پادکست برای دانش‌آموزم کردم. اپل تخمین زده‌است که بیش از ۵۰۰۰۰۰ پادکست فعال با بیش از ۱۸,۵ میلیون قسمت و نزدیک به ۵۰ میلیارد اپیزود دانلود و پخش شده است (وین، ۲۰۱۹). این آمار، بیانگر جذابیت پادکست‌ها برای عموم مردم در جهان است. در این پژوهش، پادکست‌ها از متن درس فارسی و به انتخاب خود دانش‌آموز بود تا با علاقه به روند پژوهش‌یاری رسانند. جهت پیگیری روند پیشرفت دانش‌آموز نیز از مشاهده عملکرد دانش‌آموز در کلاس مجازی شاد و مقیاس درجه‌بندی نگراره‌ای استفاده شد که نشان‌دهنده علاقه خیلی کم دانش‌آموز به انجام و ارسال تکالیف‌های صوتی قبل از ساخت پادکست بود و پس از اجرای اقدام پژوهی به زیاد رسیده بود و این، نشان‌دهنده اثربخش بودن ساخت پادکست در ایجاد علاقه و انگیزه برای انجام تکالیف صوتی در دانش‌آموز بود. در نتیجه، معلمان می‌توانند از پادکست‌ها به‌عنوان ابزاری کارآمد و جذاب برای تدریس و ارائه محتوای درسی در آموزش غیرحضوری استفاده کنند. پادکست‌ها یک ماده کمکی مفید برای فراهم کردن طیف متنوعی از سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان است که می‌تواند به‌عنوان یک ابزار پشتیبانی برای سایر اشکال یادگیری عمل کند (سرایدار و همکاران، ۱۴۰۰). پادکست‌ها به نوعی دارای پتانسیل ذاتی برای بهبود کیفیت تجارب یادگیری توسط فراگیران است و اگر از پادکست در آموزش مجازی نیز استفاده شود اثربخشی آن دوچندان خواهد شد.

پیشنهادات

۱. تلاش معلمان بر استفاده از روش‌های خلاقانه و اثربخش برای تدریس.
۲. آشنایی معلمان با پژوهش‌های انجام شده در باب استفاده از فناوری‌ها در تدریس.
۳. آشنایی معلمان با نرم‌افزارهای تولید محتوا به خصوص در دوران آموزش غیرحضوری.
۴. برگزاری دوره‌های ضمن خدمت پروژه‌محور برای معلمان.

منابع

- افتخاری، آزاده. (۱۴۰۰). بررسی نقش انگیزه تحصیلی در دوره ابتدایی دانش‌آموزان. همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب، مدیریت آموزش و پرورش شهرستان میناب، دانشگاه هرمزگان.
- امیدی، نوریه؛ مهدی‌زاده، حسین؛ اسلام‌پناه، مریم. (۱۳۹۰). پادکست روش آموزشی مناسب برای آینده. اولین همایش ملی آموزش در ایران ۱۴۰۴، تهران. پژوهشکده سیاستگذاری علم، فناوری و صنعت.
- بازرگان، عباس. (۱۳۹۸). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته. تهران: نشر دیدار.
- تورانی، حیدر. (۱۳۹۹). پسابرنامه در پساکرونا، ضرورت تعلیم و تربیت امروز: مبتنی بر مدل رادار استراتژیک. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱۶(۵۶): ۱۰۵-۱۱۷.
- دوجی بی بی حلیفه؛ مقیمی، زهرا؛ حاجیلو، وحید. (۱۴۰۰). تأثیر برنامه آموزش مجازی شبکه شاد بر کارآمدی معلمان و ارتقای سطح یادگیری دانش‌آموزان. نشریه مدیریت بر آموزش سازمان‌ها. ۱۰ (۳) ۵۱-۷۸.
- سرایدار، سارا؛ ابراهیم‌پور کومله، سمیرا؛ صفر نواده، مریم. (۱۴۰۰). تأثیر استفاده از پادکست بر پیشرفت تحصیلی، انگیزه یادگیری و یادگیری خلاقانه دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی پایه پنجم ابتدایی. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی ۱۱(۴) (پیاپی ۴۴): ۶۷-۸۸.
- سیف، علی‌اکبر. (۱۳۹۷). روانشناسی پرورشی نوین. تهران: نشر دوران.
- عباسی، فهیمه؛ حجازی، الهه؛ حکیم‌زاده، رضوان. (۱۳۹۹). تجربه زیسته معلمان دوره ابتدایی از فرصت‌ها و چالش‌های تدریس در شبکه آموزشی دانش‌آموزان (شاد): یک مطالعه پدیدارشناسی. تدریس پژوهی. ۸(۳). ۱-۲۴.
- عمادی، سیدرسول؛ نیک‌روش، الهه؛ خاشی، میر دوست. (۱۳۹۴). تأثیر بهره‌گیری از سیستم چندرسانه‌ای پادکست آموزشی بر انگیزش پیشرفت و یادگیری. فناوری آموزش و یادگیری، ۱۱(۴): ۴۱-۵۹.
- فیروزه‌چیان، فیروزه. (۱۳۹۵). کاربرد پادکست در آموزش، رویکردی نوین در توسعه آموزش الکترونیک. پژوهش در آموزش علوم پزشکی. ۸(۱): ۱-۲.
- قدم‌پور، عزت‌الله؛ ویسکرمی، حسنعلی و علایی خرایم، رقیه. (۱۳۹۴). رابطه باورهای انگیزشی خودکارآمدی، انگیزش تحصیلی، اضطراب آزمون با عملکرد تحصیلی. مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۱(۲۱): ۱۰۵-۱۲۶.

- مهدی‌زاده، حسین؛ امیدی، نوریه؛ عزیزی، مریم؛ اسلام‌پناه، مریم. (۱۳۹۲). پادکست و تأثیر آن بر آگاهی‌های زیست‌محیطی دانش‌آموزان دوره راهنمایی. *فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۲(۴) (پیاپی ۱۴): ۵-۲۰.
- میزانی‌سرگزی، نرگس؛ حیدری آبروان، محمدجواد؛ عسکری، مهتاب؛ خوش‌خواهش، رویا. (۱۳۹۹). *کرونا و چالش‌های آموزش مجازی در ایران*. دومین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و مشاوره. پادووا، ایتالیا.
- یداللهی، سارا؛ توکلی، الهام؛ پورصالحی‌نویده، مرضیه؛ و آذرتاش، فاطمه. (۱۴۰۰). مشکلات آموزش برخط در دوران کرونا از دیدگاه معلمان و والدین و ارائه راه‌کارها. *نوآوری‌های آموزشی*، (۳) ۲۰: ۱۴۵-۱۱۷.
- Bender, L. (2020). Key Messages and Actions for COVID-19 Prevention and Control in Schools. Education UNICEF NYH
- Besser, E. D., Blackwell, L. E., & Saenz, M. (2021). Engaging students through educational podcasting: Three stories of implementation. *Technology, knowledge and Learning*, 1-16.
- Cheta, W., & Eberechukwu, A. S. (2018). Podcast versus vodcast and students' academic achievement in information and communication technology (ICT): a research course'. *British Journal of Education*, 6(1), 103-110.
- Edirisingha, P., Rizzi, C., Nie, M. and Rothwell, L., (2007). Podcasting to provide teaching and learning support for an undergraduate module on English language and communication. *Online Submission*, 8(3).87-107
- Edwards, M., Perry, B., & Janzen, K. (2011). The making of an exemplary online educator. *Distance Education*, 32(1),101-118.
- Emre, D. (2019). Prospective teachers' perceptions of barriers to technology integration in education. *Contemporary Educational Technology*, 10(4), 381-398
- Garrison, D. R. (2016). *E-learning in the 21st century: A community of inquiry framework for research and practice*. Taylor & Francis.
- Goldman, T. (2018). The impact of podcasts in education.
- Hennig, N. (2017). Podcasts in context. *Library Technology Reports*, 53(2), 30-38.
- Ifedayo, A. E., Ziden, A. A., & Ismail, A. B. (2021). Podcast acceptance for pedagogy: the levels and significant influences. *Heliyon*, 7(3).
- MacDonald, C., Kellam, H. and Peirce, C., (2013). Brain development, mental health and addiction: a podcast series for undergraduate medical education. *Interactive Technology and Smart Education*, 10(3),.172-193.
- Molina PG. (2006). Pioneering new territory and technologies. *Education Review*. 41 (5): 112.
- Rahimi, M. & Katal, M. (2012). The role of metacognitive listening strategies awareness and podcast-use readiness in using podcasting for learning English as a foreign language. *Journal Computers in Human Behavior*, 28(4). 1153-1161.
- Rita Hagevik a, Mehmet Aydeniz, C. Glennon Rowell2012. Using action research in middle level teacher education to evaluate and deepen reflective practice. *Journal of Teaching and Teacher Education*, 28: 675- 684.
- Winn, R. (2019). 2019 Podcast Stats and Facts (New Research from June 2019). <https://www.podcastsights.com/podcast-statistics>.